

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke:

Oppland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Jevreke

Emne: Bryne Nr. 30

Bygdelag:

— — —

Oppskr. av: H. Knutsen

Gard:

(adresse):

Jevreke

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

(Kampferet med smekter fjenske her)

SVAR

1. Bruken av bryne har sikkert vort den samme i flek mannsaldre. Fra tiden omkring 1900 blev Karborundum stein mest beeytlet, isæfæl av smekterverktøder o. lign.

Ordet "Hain" er typisk brønderike uttrykk for bryne — (En stor fjels. å bryne, og eit bryne.)

2. Såvitt vides finnes intet brødd for brynetten her over løyden. Hvor brynene kom fra i eldre tid har ikke kunnul spores. Vi hørtes bryner både av kunst og naturstein

3. Publisk salt alle (skjorene) redskaper blir først sløpt, og senere fimpusert med bryne. Tann er almindelig brukt, når intas til finere eggjeim f.eks. bearbejner o. lign hvostil der beeytles olje o. og finere bryne.

4. A skjerve fjæne ved hysning med hammer er utjænt herover. Når dette er brukt i gammel tid måtte der vore 2 helingeller tilstede: 1) at istålet i fjænen ikke var herdet, da det isæfæl vider blit fjeldt

av spekkdannelse i eggen. 2) En
"egg" som bare var bynnet ut med hammer
vilde kun være brukbar til det skjøre
skagsgras, men aldrig til tyk klær og
kinnotei hvortil trengs sharp hård egg.

5. Leinastein har vært benyttet av snakker,
verksteder helt til omkring hundreårs skiftet,
men er nu avløst av karborundene og lig-
nende slipemidler.
I slakteriden blir alltid slipestein medtatt
ut til beigene.

6. Ljæen må bestandig være opslippt og
skarp for den taes i bruk. Hvor ofte
den atter må slipes, beror ofte på
grasets art, om det er belagt med
steinstøv i nærheten av laudedevitt
eller gruskak, eller om slaktebeigene
er spekket med jorrfast stein eller
løs småstein.

7. Noen særskille bryner for skjerpning
av ljæen er ikke kjent her, men en og annen
har av og til benyttet såkalt "slipeslakte"
der kjøpes ferdige.

8. For letvinthets skyld lar folk ljæen sitte
fast på ovret mens den slipes. Som regel
holles eggen mot den som sliper

9. Når ljæen brynes settes ovrets øvre ende
mot jorden, og ljæens feste mot armhulene.
Ved bryning av stuvorljæ sitter mannen
og holder ovrets øvre ende fast mot knærne.

Brynet

10. Kappen som brynet bæres i kaldes sæd-
 11. vanlig "Brynetkapp". Den er gjerne laget av
 bomull og for letthets skyld viklet med nålestriker
 ler (Eventuelt korstriker) Den kan gjerne
 ha en hake eller krok som hekkes fast i
 mannens belte. ^{12.} Bæres sædvanlig på
 venstre side, (mot ryggen).
 Bruktheten av kår eller oksakross er ikke
 kjent her.
13. Brynets fuktighet som regel med vann,
 når rentes oljebryner til finere egg-
 slejming.
14. Mellet som fremkommer ved bryning
 kaldes "aier" eller "grub".
15. Såvitt erindres er brukten av brynerverket
 mot ringorm urenthet for over en måned
 aldri tilbake, ^{16.} men ikke mot andre
 sykdomme.
17. At brynet blir bedre ved å legges i
 måntne eller jod er ukjent.
 Til spørsmålene:
- 18-19-20 svares helt ukjent.

Lined writing area with horizontal blue lines.